СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLVI. Ч. 128. Джерзі Ситі, Н. Дж., субота, 4-го червня 1938. | No. 128. Jersey City, N. J., Saturday, June 4, 1938. VOL. XLVI.

ТРИ ЦЕНТИ в злучених державах Америки. ПЯТЬ ЦЕНТІВ за границею злучених держав Америки. Тел. „Свободи": Bergen 4-0237. 4-0807. — Тел. У. Н. Союзу: Bergen 4-1916. THREE CENTS in the United States of America. FIVE CENTS elsewhere.

ПЕРЕМОГА РУЗВЕЛТА В СЕНАТІ

ВАШИНГТОН. — Президент Рузвелт осягнув у сенаті велику політичну перемогу. Більшістю голосів сенат переголосував не обмежувати волі президента в орудуванні грішми, призначеними на оживлення промислу. Деякі сенатори хотіли заборонити урядові вживати державних грошей на будови всяких електрівень, мовляв тому, що вони конкурують з приватними електрівнями і через те стягають на останніх банкротство. Та сенат цю заборону відкинув. Один із сенаторів, прихильних урядові, заявив, що уряд не думає нищити приватні компанії й буде будувати державні електрівні лиш там, де приватні занедбують свої суспільні обовязки. Крім того в кожній місцевості, де уряд плянуватиме таку будову, він наперед поговорить з приватними компаніями, чи вони часом не захочуть продати своє майно урядові.

РУЗВЕЛТ ПЛЯНУЄ ПРОВІРКУ ВАГНЕРОВОГО ЗАКОНУ.

ВАШИНГТОН. — Особи, що стоять близько президента Рузвелта, заявляють, що президент задумує в короткому часі поручити конґресові ще раз передискутувати закон Вагнера про взаємини між робітниками і працедавцями й поробити деякі зміни. Тепер президент сам студіює той закон, щоби провірити, що йому бракує. Президент переконаний, що той закон, хоч у засаді добрий, то має також лихі сторони і декуди замість наладнати відносини між працедавцями і робітниками вносить іще більший заколот. Кажуть також, що президент узяв собі як зразок подібний англійський закон, який реґулює відносини між англійськими робітничими юніями й урядом.

МЕКСИКАНСЬКИЙ КОНҐРЕС БУНТУЄТЬСЯ ПРОТИ КАРДЕНАСА.

МЕКСИКО СИТІ. — Хоч мексиканському президентові Карденасові вдалося здавити повстання ґенерала Седіля, то не вдалося йому знищити сильної опозиції таки в федеральному конґресі. Великою більшістю голосів, на внесок посла Ґен. Акости, конґрес переголосував назначити комісію, яка провірила6 державні комунальні фарми, що їх позакладав по Мексику Карденас. Акоста закидав тим фармам, що вони знаходяться в руках захланних немилосерних урядовців, які використовують робітників-фармерів так, що вони терплять велику нужду і голод. Вкупі з тим мексиканський конґрес хоче поставити під провірку цілу політику президента Карденаса.

ЛЮБКА КОЛЕССА ПРИЇХАЛА ДО АРҐЕНТИНИ.

БУЕНОС АЙРЕС (Арґентина). — Відома українська піяністка Любка Колесса прибула до Арґентини на музичні виступи. Як доносить арґентинське „Українське Слово", українську артистку зустріли представники різних українських організацій, а також багато арґентинських знавців музики. Вона виступить у низці концертів у театрі Одеон, в Буенос Айресі, а потім відбуде турне по столицях інших полуднево-американських републик.

ВИБУХ УБИВ ДЕСЯТЬ ВУГЛЕКОПІВ.

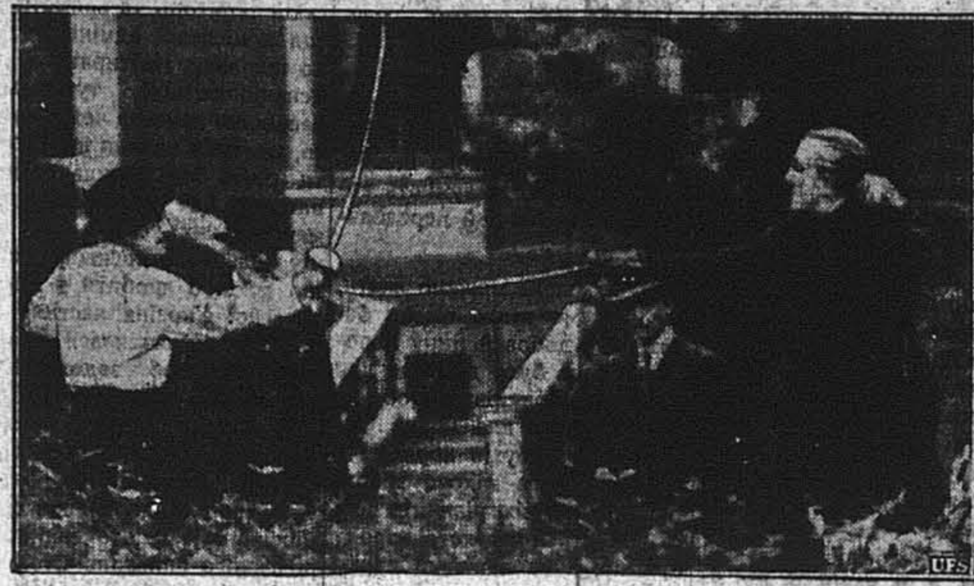
СКРЕНТОН. — У копальні „Ред Еш" недалеко Скрентону повстав страшний вибух ґазу, який убив десятьох вуглекопів і пятьох поранив. Серед убитих знаходяться: Джан Локута, Мартин Возняк, Джан Ковальський, Джан Филипс, Майкел Ґузе, Адам Марк, Август Бостик — усі з Дюпонту; Семюел Адонізо з Ґюзтавну; Алекс Ґланко і Джан Кларк — з Музік. Ранені: Пітер Марґентіна, Джозеф Васкевич, Пітер Заслук, Патрик Нардон.

КРИТИКУЄ ПОМІЧ БЕЗРОБІТНИМ У КЛІВЛЕНДІ.

КОЛОМБОС (Огайо). — Спеціяльний державний контрольор Ферґусон висказав на адресу клівлендських бюр помочи безробітним дуже гостру критику. Він сказав, що вся поміч безробітним спочиває в заряді політичних суспільних діячів, які в першій мірі роблять те, що дають своїм завушникам посади. З черги ті завушники журяться тільки тим, щоб догодити своїм „босам". Про саму поміч і боротьбу з нуждою мало дбають. Були часті випадки, де люди голодували, а бюра марнували ріжні продукти, призначені для помочи.

ГЕЙҐ ВІДГРОЖУЄТЬСЯ ЧЕРВОНИМ.

ДЖЕРЗІ СИТІ. — Хоч спеціяльна федеральна комісія розслідує роботу посадника міста Джерзі Ситі, Гейґа, а головно його заборону різним політикам виголошувати політичні промови, то Гейґ малощо собі з того робить. На днях він виголосив промову, в якій знов сказав, що буде далі боротися з усякими „червоними", а головно з представниками юній К.П.О., які, на його думку, є в руках червоних.

ГОНОРОВА СПРАВА.

Двобій між Едвардом Бурдетом (наліво), директором державної Французької Комедії, й Генріем Берстейном, драматичним автором, під Парижем. Двобій був вислідом того, що директор відмовився виставити нову драму письменника. Двобій скінчився, як Бурдет дістав легку рану в праве рамя. Секунданти здержали дальший двобій, хоч оба противники хотіли ще далі битися. Вони розійшлися, не перепросившись.

КВЕБЕК ВІДКИДАЄ ЗВЕРХНИЦТВО ДОМІНІЇ.

Коли до Квебеку приїхала домініяльна комісія Ровера, що вже відвідала інші провінції, провінціяльний уряд Квебеку заявив, що „федеральний уряд більше не має права провіряти фінансовий стан провінції, подібно, як провінції не мають права провіряювати фінансовий стан домінії. „Признаючи юрисдикцію вашої комісії", — сказав правний заступник квебекського уряду — ми тимсамим мусіли би признати, що домініяльний уряд має зверхність над провінціяльними урядами".

Подібне становище зайняв недавно онтерійський премієр Гепбурн.

ЖИДІВСЬКИЙ ЛЕҐІОН.

Уряд Параґваю задумує утворити спеціяльний леґіон, зложений із самих жидів з цілого світу. Цей леґіон буде охороняти кордони між Параґваєм та Болівією і кольонізувати прикордонну смугу. Кожний жид кольоніст дістане 10 гектарів землі.

ПО ГРАБУНКОВІМ НАПАДІ ПІДПАЛИЛИ ХАТУ.

Невідомі бандити напали на помешкання М. Раймана у присілку Лужок недалеко Рави Руської і забрали ввесь товар. Крім того бандити стероризували родину Раймана і забрали з шаф гардеробу, 3 годинники і 6 шнурків перлових коралів. Опісля бандити облили нафтою крамницю, меблі а помешканні і підпалили будинок, що згорів до тла. Пошкодовані встигли втекти крізь вікно, бо бандити позамикали двері. Поліція шукає бандитів.

НАГОРОДА ЗА УКРАЇНОЖЕРСТВО.

Почесне громадянство надала лановецька волосна рада капітанові КОП-у Абрагамікові за активну співучасть — як пише польська преса — у справі переходу православних у Гриньках, пов. Кременець, на римо-католицький обряд. Це найкращий доказ, що органи КОП-у брали активну участь у відомих подіях на Волині.

КАТОЛИКИ ВИСКАЗУЮТЬ СВОЮ ДУМКУ В СПРАВІ ГАЗАРДОВИХ ІГОР.

Католицька спеціяльна комісія подала до відома конституційній конвенції, яка тепер нараджується в Олбані, що католицька церква не має нічого проти того щоби була знята конституційна заборона деяких газардових ігор. Коли ж прийшло до дискусії, які саме гри треба вважати „легкими", то католицька комісія виразно цього не означила.

ОРЛИЦЯ ВИСИДІЛА ГУСЯТА.

Орлиця породи золотих орлів в едмонтонськім міськім парку висиділа двоє малих гусят з підложених їй заперед мільця гусячих яєць. Стара орлиця поводиться з вилягливими гусятами немов з орлятами, запопадливо піклується ними й не допускає нікого до них, крім старого сторожа парку, що в перших днях по виклюванні кормив гусята дрібно посіканою салатою. Дозорці парку, як і едмонтонська публика дуже цікаві, чи орлиця й надалі буде старанно опікуватися гусятами, коли вкінці пізнає, що це не орлята.

ЖАХЛИВЕ ВБИВСТВО ВЧИТЕЛЬКИ.

На дорозі між Ґембажевом і Павловом, пов. Ґнезно, невідомі бандити напали на 23-лівню вчительку Софію Змужанку, якій розбили голову камінням і кинули до рова. Бандити забрали їй золотий годинник, золотий перстенець, портмонетку з кількадесятьма сотиками та леґітимації. Родина змасакрованої вчительки визначила 2,000 зл. нагороди за схоплення бандитів. Поліція шукає енерґійно бандитів.

РЕКОРД ДОВГОВІЧНОСТИ.

Останній спис населення в Туреччині виказав, що в цій державі живе 6,240 осіб у віці понад 100 років. Далі стверджено, що жінки живуть довше від чоловіків, бо на 6,240 осіб є 3,985 жінок. Рекорд довговічности зломив згаданих 6,240 осіб осягнув один чоловік, що має вже 157 років. Більшість із цих довговічних живе на полудневому сході Туреччини.

ДІТИ ЗАТРУЇЛИСЯ САМОГОНКОЮ.

В місцевості Кадворт, у Саскачевані, затруїлись самогонкою двоє дітей: один чотири, а другий пятьлітній хлопець. Самогонку знайшли хлопці у фляшці коло склепу і випили її. Стан дітей, яких у непритомнім стані привезено до шпиталю, є грізний.

РИБА ПОТЯГНУЛА ПСА ДО РІКИ.

На ріці Теймс в онтерійськім місті Вудстак ловив хлопчина рибу. Вдалося йому зловити великого коропа і він привязав його з вудкою до пса, а сам відійшов. Але риба була ще жива й останками сил скочила з берега в ріку. За рибою пірнув у воду і привязаний песик. Був би напевно втонув, якби не хлопець, що скочив у воду й витягнув пса, а з ним і рибу.

РЯТУВАВ ДІТЕЙ І САМ ЗГИНУВ У ВОГНІ.

У місцевості Анрідора у Франції трапилася недавно жахлива родинна траґедія. В домі одного з мешканців вибухла серед ночі пожежа, яка швидко почала поширюватися. В домі, в якому вибухла пожежа, спав власник і його девятеро дітей. Коли крізь вікно розбудили його сусіди, господар збудив найстаршого сина, який утік крізь вікно. Інших дітей пересаджував батько теж крізь вікно, або виносив їх на руках, не зважаючи на те, що дим ставав чимраз густіший і що йому грозила в кожній хвилині смерть серед вогневого моря. Горойський батько справді всціб вирятувати восьмеро своїх дітей і щойно коли виносив девяту дитину, згинув у вогні.

РЕКОРД СЕЛЯНИНА-ЛЕЩЕТАРЯ.

Фінляндська преса повідомляє, що старенький 86-літній селянин Пекка Кітті у північній Фінляндії переїхав на лещетах 110 км. одного дня, щоб лише прибути на похорон свого приятеля. Преса додає, що старенький Кітті дійсно прибув ще на час на похорон свого доброго приятеля.

ГАЛИЦЬКА „ПРОСВІТА" — ЦЕ ДІЛО УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ

ЛЬВІВ. — „Новий Час" (ч. 110) обговорює у вступній статті 70-ліття т-ва „Просвіта" й нагадує перші установчі збори товариства, що відбулись у Львові 8-го грудня 1868 року. Стверджує, що це було на ті часи „революційне" діло, якого доконала галицька народовецька молодь. І треба було тоді мати велику відвагу пристати до цеї молоді. Зо старших пристали до цього діла тільки о. Качала і о. Заячківський, і на тому був кінець. Та сьогодні є в тій роботі тисячі духовенства, а обняті нею мільйони народу. І це заслуга „в першу чергу тієї народовецької, молодої горстки, що створила „Просвіту". А які це були тяжкі часи під національним оглядом, пізнати найкраще по тім, що тоді хотіли найбільші „провідники" творити з трьох мільйонів галичан окрему націю з тим, щоб визнати „митрополита своїм репрезентантом, не тільки в церковних, але й культурно-політичних справах". Проти цього пішли молоді народовці зпід стягу „Просвіти", що проголосили всеукраїнську орієнтацію, себто те, що вони є одні й ті самі, що їх браття за Збручем.

ТВЕРДИВ, ЩО МАЄ ПРАВО НАЛЕЖАТИ ДО ОУН.

ЛЬВІВ. — Кирило Кравець, суджений польським судом у Львові за приналежність до Організації Українських Націоналістів, заявив судові, як подає „Новий Час" (ч. 110), що кожний українець має право належати до ОУН.

ПРИЗНАЄ МАСОВІ АРЕШТИ І РЕВІЗІЇ.

ЛЬВІВ. — Польська Аґенція Телеграфічна подає з 2. червня, що в цілій Бучаччині (в Галичині) відбулися в останніх часах масові ревізії серед українських діячів. Каже, що серед них знайдено багато українських видавництв, які видавано в Ужгороді на Закарпатті, а яких дух є звернений проти Польщі і її ідеалів.

ПЕРША ПЕДАГОГІЧНА ВИСТАВА У ЛЬВОВІ.

ЛЬВІВ. — Дня 2. червня відкриють Першу Українську Педагогічну Виставу, якщо, очевидно, польська влада не зробить перешкод іще в останній хвилі. Виставу влаштовує Рідна Школа. Педагогічна Виставa має представляти розвиток українського шкільництва й виховної справи в українського народу в історичній перспективі. Відбудеться вона у Львові, себто в тому місті, де в 1586 році повстала перша українська нижча й середня школа. Отже виставa має представити 350-літній розвиток української школи, української педагогічної думки, праці молоді й учительства. Буде представлене шкільництво Галичини, Волині, Буковини, Закарпаття й української іміграції. Буде представлена частинно позашкільна довоєнна освіта в Наддніпрянщині, а далі шкільництво в часі української державности. Не буде шкільництва з часів України під Совєтами, бо між Галичиною і педагогами та виховниками над Дніпром нема тепер ніякого звязку.

ПРЕЦІНЬ РАЗ!

УЖГОРОД. — На зїзді Ротарі клюбів цілої Чехословаччини, який відбувся 15. травня в Кошицях, віцеґубернатор Закарпаття, д-р Ярослав Мезник, виголосив реферат, у якім підкреслив, що „закарпатські русини" є „стопрецентово малоруський нарід". Отсе перший раз того роду урядова особа виразно визнала, що „закарпатські русини" є частиною українського народу, а ніякого іншого.

ЗАМИКАЮТЬ УСТА!

ЛЬВІВ. — Українська преса опинилась у надзвичайно тяжкому положенні, бо не може висвітлювати правдиво найважніших справ. Польська цензура конфіскує цілі наклади українських ґазет за якенебудь слово, що бажає вияснити справу Союзу Українок, чи хочби криваві події у Вільках Мазовецьких. Ось на те й жалується „Діло" ч. 107.

„ЗОРЯ НАД ПОЧАЄВОМ".

ЛЬВІВ. — Український молодечий театр „Заграва" виставить незабаром релігійну песу Г. Лужницького „Зоря над Почаєвом". Пееса основана на відомій події оборони почаївського монастиря перед турками, з якого то приводу повстала відома „Думка про Почаївську Божу Матір". Завдяки широко популярній думі, згадана песа викликує загальне зацікавлення.

ОБІКРАЛИ В ПОЛЬЩІ ДЖОЗЕФІНУ БЕЙКЕР.

ЛЬВІВ. — До Львова приїхала з Кракова на виступи відома артистка-танечниця Джозефіна Бейкер. Як завезли її до Міського Театру куфри з декораціями і костюмами, артистка завважила, що при наданні пакунків у Кракові вкрали їй один пакунок з її гардеробою, що вартувала 25,000 французьких франків.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 3, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Тел. „Свободи“: BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ТРЕБА БЕЗПОСЕРЕДНЬОЇ ПОМОЧІ

У конгресі ведеться тепер завзята боротьба за потребу безпосередньої допомоги. Президент Рузвелт виступив з отвертим домаганням до конгресу, щоби признати йому на цілі безпосередньої допомоги певну поважнішу суму грошей. Він звертає увагу законодавцям, що видатки на допомогові роботи не можуть принести полекші негайно, але аж за кілька місяців, правдоподібно аж у зимі або на наступну весну. Якби цеї негайної безпосередньої допомоги не дати, бо, мовляв, прийде допомогова праця, то повстане прогалина кількох місяців, підчас котрої багато людей будуть тяжко терпіти.

У цьому самому листі президент Рузвелт теж каже, що потреба такої безпосередньої допомоги стала ясною від часу, як він виголосив останню промову до конгресу шість тижнів тому. У тій промові він добивався поважних сум на допомогові праці. Від того часу стан праць сильно погіршився. Наскільки зайшло погіршення, президент не сказав, лишаючи нам думати, що погіршення є поважне. Коли про це питалися секретарки праці, Френсиз Перкинс, як вона заявилася за збільшенням видатків на безпосередню допомогу з нагоди свого виїзду на конференцію Інтернаціональної Робітничої Організації в Женеві, вона дала до зрозуміння, що уряд докладних даних не має. Коли її спиталися, чи це правда, що число безробітних у Злучених Державах виносить 13 міліонів осіб, вона не хотіла цього признати. Признала лише, що в федеральнім бюрі праці записано тепер 7 міліонів безробітних чоловіків і жінок, що очевидно не виключає правдивости першої цифри. На всякий випадок можна тепер признати за правду, що безробіття тепер таке велике, що уряд мусить думати про безпосередню зараду на нього, тобто не вижидати аж на допомогові роботи.

У звязку з цим станом праць і зростаючою потребою безпосередньої допомоги треба підкреслити замітну кампанію, котру тепер ведуть проти федерального уряду його політичні противники. Ця кампанія послугується широко аргументом, котрий був відомий і давніше, але не був уживаний так широко. Кажуть саме, що всяка допомога з боку уряду це купування собі урядом виборчих голосів. З усіх боків про це говорять. Дехто гістерично кричить, що це підриває самі основи американського політичного устрою.

Наводять на це преріжні докази на правдивість цього твердження. І дуже можливе, що так воно справді й є, що безробітні люди почувають супроти уряду, котрий їм допомагає, певну вдячність чи зобовязання й можуть голосувати за цей уряд. Це все можливе, одначе на це не можна зараджувати через відмову всякої допомоги з боку уряду. Можна зрозуміти, що політичним противникам президента прикро, що він дістає політичний капітал з такого нещастя, одначе не президент викликав це нещастя; а якби не він, а його політичні противники були в уряді, то вони діставали би були собі політичний капітал з допомоги.

Е. Інсабато.

ІТАЛІЙСЬКИЙ ГОЛОС У СПРАВІ УКРАЇНСЬКОГО ЗАКАРПАТТЯ

(Подаємо в перекладі статтю відомого італійського публіциста, яку ми переклали з коректи, виготовленої для римського **„Корере Діпльоматіко е Консоляре“**).

На першому пляні в полі інтернаціональної політики знаходиться тепер складна проблема меншин, що заселюють Чехословаччину і хвилюються, вимагаючи задоволення своїх прав, власної автономії, власної правної й політичної особовости.

Автор цих рядків багато разів, починаючи від 1916 р., мав нагоду зустрічатися — в Женеві і в Парижі — з провідниками ріжних національних рухів, що виявлялися тоді поміж народами Австро-Угорщини й Росії, і між ними з Едвардом Бенешем, що пропагував федерацію словянських народів, котрі заселюють карпатодунайську область, як авангарда святої Росії й епігони панславізму.

І всеж Чехословаччина — держава, а не націп — що не формує навіть автономної економічної одиниці, виникла в формі централістичній, і в ній чехи мають абсолютну перевагу. В такий спосіб зреалізували чехи пуританські утопії Вилсона, якому Бенеш подав фантастичну історичну дисертацію про тісне поєднання Словаччини з Чехією.

Франція і Росія зо свого боку підтримали пропаґаторів великої Чехословаччини й ілюзії Вилсона, намагаючись — під покришкою солодкавих ідеольоґій — витворити в серці дунайського басейну, на самих кордонах Райху (Німеччини), добру базу для московського війська, з антинімецькою — а може бути, що й антиіталійською — функцією.

Вилсонівські принципи самовизнання народів, обіцянки чеських провідників, умови мирових трактатів, справжні бажання народів, що мусіли опинитися в межах нової держави, все це залишено без ніякої уваги, і національні меншини, що формують разом величезну більшину, не отримали — і не мають ще досі — рівности прав з чехами, тієї автономности, що була їм свого часу формально й урочисто загарантована.

Тепер меншини, на чолі з судетськими німцями, стають у позицію і вимагають здійснення давніх обіцянок. Проблема робиться все поважніша, напруження все зростає, і празький уряд, поставлений віч на віч з смертельною небезпекою, сповіщає про випрацювання „статуту меншин“.

Що це буде за статут? Чи зуміють провідники чеського народу звільнитися від усяких пересудів, від усякого бажання панувати? Чи зуміють вони бути розважні й передбачливі?

Цього ми не можемо знати, але можемо цього тільки бажати для добра й миру Европи, щоб не було джерела для нових непорозумінь, щоб не було вогнища для нових небезпечних вибухів ворожнечі.

Якщо Прага захоче зробитися рівною між рівними, цебто зробити з чеського народу братній, а не панівний нарід; якщо централістична держава перетвориться в державу федеративну, то Чехословаччина уникне розрухів і занепаду своєї територіяльної та правної єдности.

*

При влаштуванні життя так званих меншин треба особливо приймати на увагу Закарпатську Україну (що її чеські керівники визначають як Підкарпатську Русь). Її територія межує на північ з Польщею, а на південь з Угорщиною й Румунією, і має 749,000 душ населення, а з них 593,784 українців. Як країна, переважно хліборобська, вона входила за Габсбурґів в угорську господарську систему, і нині, внаслідок штучного політичного устрою й особливо внаслідок кольосального фіскального визискування та девалізаційної системи, що її тут пристосовує Прага, її господарське життя цілковито зруйноване.

Чеські керівники намагалися зруйнувати національний дух закарпатського відродження і, граючи на двозначному імені „руских“ та „малорусів“, намагалися багато разів прилодобатись Москві вмовити в самих закарпатських русинів, ніби вони „русскіе“, і це, не вважаючи на факт визнання зо сторони самої Празької Академії Наук, що ці русини етнічно, мовно й історично можуть бути тільки українцями. Але всі ці чеські спроби пішли намарно, бо маса закарпатського русинського населення цілковито не знає московської (русскої) мови і говорить гарним діялектом української мови.

Українські інтеліґенти, втікачі з Советчини та з Польщі, перше знаходили в Празі захисток, але ніколи не могли брати чинної участи в національному русі на закарпатській території та займати місця в місцевій адміністрації і по школах. Настирлива ідея денаціоналізації тутешнього населення привела чехів до того, що вони почали протеґувати навіть большевицьку пропаґанду. Але большевизм не мав великих успіхів, бо течія модерного москвофільства, що хотілоб зробити з Закарпатської України частину Великої Росії, виявилася занадто кволою, щоб задовольнити ідеї фанатичного панславізму.

Таксамо в повному занепаді знаходиться тепер рух і так званих автохтонів, що знаходить своїх прихильників серед мадяронів та в оточенні ужгородського епископа Стойки, і хотів би зробити з закарпатських русинів окрему самостійну націю.

Дозволимо висловити тут також побажання, щоб наші приятелі мадяри не намагалися вперто йти тим хибним шляхом, що відчужив би їм назавжди симпатії Великої України, яка мусітиме неминуче зайняти одного дня першорядне місце в европейській політиці. Зрештою величезна більшість населення, вся молодь, усе вчительство майже все духовенство почуває себе вже виключно і глибоко українським. І навіть василіянські черці, ця моральна сила величезного значіння, приймають діяльну участь у національному русі, так, що в 1937 році вони обдарували столицю Закарпатської України гімназією на триста учнів, де вся наука відбувається українською мовою.

*

Події розвиваються в головокружному ритмі.

Католицький тижневик „Свобода“ перемініться в цих днях на щоденник і зробиться органом Центральної Ради, що сформувалася в святому єднанні всіх українських партій і що розпочала свою діяльність, вимагаючи від Праги визнання закарпатської автономії, тої автономії, яку обіцяв і санкціонував при заключенні згоди Масарик і яку заґарантували мирові трактати у Версалі та в Сан Жермені.

Версайський трактат (розділ VII, пар. 81) говорить про **„автономну територію** південних русинів, що має бути приєднана до чехословацької держави“.

Санжерменський трактат (розд. III., пункт 53) проголошує, що „автономну територію“ приєднано до Чехословаччини. Подібну згадку ми знаходимо і в тріянонському трактаті.

Санжерменський трактат про меншини визначав статут Закарпатської Руси, що була приєднана до Чехословаччини, як статут автономної держави, що повинна була мати свій власний уряд і ні від кого не залежати (пункт 10). Вона повинна була мати свій власний парлямент із законодавством щодо місцевої мови, освіти, релігії, адміністрації і т. д., ґубернатор мав бути відповідальним перед цим парляментом і т. д. (п. 2).

Закарпатська Україна мала посилати до празького парляменту своїх представників, але празький парлямент не міг нічого вирішувати в тих справах, що належали до місцевого парляменту. Склад місцевих урядовців мусів бути складений по можності з місцевих українців (п. 12).

Зрештою й Масарик у жовтні 1918 р. в Пітсбурґу підписав зо словаками й українцями угоду, що визнавала Закарпатській Україні повну автономію.

Але цих обіцянок і цього порозуміння не додержано. Чеська політика робилася все більш централізаційною, а порозуміння з Советами все тіснішим, ніби на потвердження відомої фрази Масарика, що її видрукував 11. серпня 1925 року в празькій „Правді“ журналіст Ґоліяк: „Ми включили в наші границі Закарпатську Русь з єдиною метою зберегти її для Росії“.

*

Нині, коли події розвиваються з головокружною швидкістю, Італія, що має в дунайському басейні добре знані інтереси, має право придивлятися зблизька до розвитку подій, і має право сказати й своє слово, тимбільше, що до неї і до її Дуче йдуть симпатії людей, які пригадують собі, що справу латинської культури треба боронити проти небезпеки поширення варварських орд та ідеольоґій саме на Карпатах.

Висловлюємо побажання, щоби празький уряд зумів пізнати те, що лежить у його власному інтересі, і прийняв на увагу необхідності й ідеали народів, дані обіцянки та перебрані зобовязання. Бажаємо йому вийти з тисків небезпечного становища і перемогти впливи ідеольоґічних фетишів хибної демократії, не відповідної новим часам, безсилої щодо нових потреб.

Ми не хотілиб, щоб п. Бенеш, що був між найголовнішими витворцями чехословацької держави і віддав цьому утворові всього себе, опинився в ролі його гробокопателя.

З італійської мови переклав
Е. О.

ПОРЯТУЙМО „СОЮЗ УКРАЇНОК“ У ЛЬВОВІ

Софія Русова, вельми заслужена сеніорка української громадянської праці у Великій Україні і за кордоном, відома письменниця й учена, голова Української Жіночої Ради і почесна голова Всесвітнього Союзу Українок, прислала на адресу п. Олени Лотоцької у Філядельфії листа з Праги, в якому, описавши закриття Союзу Українок у Львові й припинення його діяльности, подає ось що:

„Після ревізії й опечавання Союзу Українок поліція сконфіскувала всі гроші, всі видання Союзу, „Жінку“ й „Українку“ і 10 тисяч нововидрукованої брошури „Княгиня Ольга“; закрили теж банкові конта товариства. Неначе громова хмара, в один день знищено працю 17 років, працю не легко. Але не знищено цих глибоких корінь, які Союз Українок пустив у селянське життя, в душу молоді селянської; туди вкинуті ці здорові гарні зерна добра, які незабаром зійдуть і дадуть багаті плоди.

„Треба помогти нашим сестрам у Галичині в якійнебудь новій формі продовжати працю. Село прокинулося, треба працю продовжати; не можна спиняти цеї праці, бо нас душать з усіх боків і тільки глузують із страждань цілого українського народу.

„Поможіть! Піддержіть Союз Українок морально й матеріяльно. **Нам більш усього бракує грошей.** Гроші потрібні продовжувати популярні видання, потрібні на те, щоб хоч якнебудь підтримати ту українську молодь, що так віддано працювала; гроші потрібні, щоб скласти подрібний звіт сучасних польських знущань; гроші потрібні, щоб трохи наладнати орґанізаційну працю. А грошей нема — вони сконфісковані. Лишились тільки довги товариства на кілька тисяч злотих.

„Ми звертаємось до Вас, Заокеанські Сестри. Хочемо, щоб Ви зрозуміли наше горе, нашу безпомічність у руках ворогів, і з довірям ждемо Вашої підтримки“.

НАСТУП НА „СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРЯ“

Йде на українських землях під Польщею ще й пляновий наступ на знищення зорґанізованого українського господарського життя. Як це виглядає у практиці, вистарчить прочитати заборони основувати кружки „Сільського Господаря“. Ось про такі дві заборони польської влади читаємо в „Ділі“ з 13. травня 1938. Подані вони польською мовою, так, як були видані, бо тільки таким чином можна було оминути конфіскату. Такі заборони одержали українські громадяни в селах Рівній та Чорній, повіт Лісько. Старость мотивує заборону заложення кружка „Сільського Господаря“ тим, що за цю справу беруться люди молоді, головно безземельні, що мають „крайно націоналістичні погляди“. І тому, каже польська влада, заходить небезпека, що товариство могло би бути вжите для ширення „політичних кличів, які булиб спрямовані проти ладу і правнополітичного порядку польської держави“. А громадянам у Чорній польська влада пригадала, що в селі є польське „Кулко Рольніче“, а воно має ті самі завдання, що „Сільський Господар“, і тому нема причини давати дозвіл на оснування кружка „Сільського Господаря“. І то тимбільше, що заходить небезпека, що нове товариство „ослабилоб активність уже існуючого“, а це „не є в публичнім інтересі“. Далі сказано, що ті, що хочуть закладати нове товариство, є „молодими людьми з шовіністичними націоналістичними поглядами“. І тому вони не могли погодитися з „Кулком Рольнічим“.

До цього „Діло“ додає, що такого „ще в нас не бувало“.

Дотеп жінок це живе срібло, а серце це віск. **(Арабська приповідка).**

Вільгельм Ліхтенберґ.

ОСОБЛИВИЙ ПАКЕТ

Було це тому два місяці. Одного дня доручив мені почтар якийсь пакет. А треба вам знати, що я ніколи не дістаю пакунків. Від когож би це могло бути?

Але передімною л е ж а в у цій хвилині добре обвязаний пакет з дуже невправно виписаною адресою. Цікаво! Імя згоджувалося, адреса також. Тільки те, хто мені післав це „щось“, завинене в сірий пакунковий папір, було закрите серпанком таємниці.

Та на другій сторінці, побіч великої плями з товщу видніло також імя надавця: „Директор Міттервальд, Зензендорф, почта Кірхгайм“.

Я не знав ніякого директора Міттервальда, ніколи в житті не був ні в Зензендорфі, ні в Кірхгаймі. Пакет ставав іще більше цікавий з огляду на це невідоме мені назвище.

В теперішніх таких бурхливих часах усі стали надто недовірливі. І нагло стрілила мені в голову гадка: „Пекольна машина...“ Часами читаємо щось таке в часописах.

Одначе тепер не міг я догадатися, кому могло на тім залежати, загрожувати мому скромному життю пекольною машиною. Я думав, що мому суперникові не виплатилась би шкірка за виправу, — але коли хтось вхопиться якоїсь гадки, то не так легко з нею розстатися.

Хвилину я думав над тим, чи цей таємничий пакет не передати поліції; одначе вкінці зібрав я докупи всю мою мужеську відваґу до такої поважної акції і постановив відчинити цю посилку директора Міттервальда з Зензендорфу, почта Кірхгайм.

Щоб непотрібно не побільшувати напруження читача, додам відразу, що в пакеті не було ніякої пекольної машини. На білому папері лежали побіч ось такі річи: десять яєць — вісім з них, на жаль, у тому сумному стані посереднім між яйцем і яєшницею — кусень солонини, одна ковбаса, трохи масла та великий бохонець хліба.

В цього директора Міттервальда не замовляв я ніколи харчів. Якжеж він прийшов на гадку мені щось таке посилати? А колиб я і замовляв якісь харчі, то не в таких смішно малих порціях. А меценати, що засоблювали письменників у засоби поживи, вже давно вимерли.

І знову відізвалася в мені хоробливо розбуджена фантазія: чи не могли бути ці харчі затроєні, чи не були тайною змовою на моє Богу духа винне життя? Чи це ще не небезпечніше від пекольної машини, яка не мусить вибухнути в кожних обставинах?

Очевидно, що я тих річей не їв. Попросту я їх знищив, хоча вони і мали апетитний вигляд.

За чотирнацять днів прийшла подібна посилка. А по двох тижнях знов одна. Згодом я переміг свій страх перед отрутою і їв те, що було в пакеті. Все смакувало мені знаменито. Тільки яйця були здебільша непридатні.

І ще одно впало мені в очі: пакети приходили постійно від директора Міттервальда, але цей директор Міттервальд здається не мешкав увесь час в Зензендорфі, почта Кірхгайм. За кожним разом мала відворотна сторінка іншу адресу. Раз Гіммельберґ, почта Штеттен, раз Вірсдорф, почта Ерматт.

Вкінці одного дня я переміг свою несміливість і вислав до пана директора Міттервальда соковитого листа з подякою, в якому найкращими словами описав знаменитий смак усіх тільки посилати яйця не сирі, але радше вже як готовий продукт. На це дістав я відповідь, що визначалася не тільки якимсь особливим правописом, але й змістом. А саме пан Міттервальд представив себе як директор мандрівної театральної трупи, прицьому пояснив мені, що його посилки з „натураліями“ зовсім не є виявом його меценатства. Він має у своєму постійному репертуарі дві мої комедії, які мають — повторяю це червоніючись — великий успіх у місцевостях обермільфіртельської округи. Одначе теперішні крізові часи довели до того, що його публика не платить при касі вступу готовими грішми, але у формі „натуралій“. Отож яйця, солонина, ковбаса, масло і хліб. І з цього посилає мені десять процентів як тантієму, так, як цього вимагає закон. Чесно, сумлінно і точно.

Вчора я стрінув директора театру, Сундзо, саме тоді, як він мав всідати до свого люксусового авта. Директор Сундзо винен мені ще від трьох років гонорар за песи і всі мої пригадки даремні.

Я зупинив його та розказував йому історію про тантієми, виплачені в натураліях. Він щиро засміявся та сказав: „Страшно, на які думки впадають ці „шмірен-директори!“ Потім дав своєму шоферові знак відіхати.

Яка шкода, що пан Сундзо не є таким саме шмірен-директором! Тоді він також попав би на подібну гадку.

Пер. С. К.

З ДНЯ

ЕКОНОМІЗУЙМО НАШІ ПОЧУВАННЯ.

Упав з руки червоного бандита провідник українського націоналістично - революційного руху, Евген Коновалець. Ця вістка потрясла до глибини душі кожного чесного українця, навіть коли він не був націоналістичних переконань. А вже серед тих, що вірили в націоналістичну ідею і в революційний шлях, ця болюча втрата залишила в серці навіки незагоєну рану. Всі чесні українці нині кличуть з приводу цього про пімсту, стискаючи кулаки, й на адресу вічно-дикої, хамсько-злочинної й азійсько-підступної Москви шлють проклони.

СПИНІМ СВОЇ СЕРЦЯ.

Обурення наше є вповні оправдане. Та всетаки спинім наші серця. Не виладовуймо своїх почувань у пусті слова, в немічні стиски кулаків, в голі протести. Бо це обурення, цей гнів — це страшна сила. Нею колись можна буде зробити величезну роботу. Нею можна буде колись так запротестувати, що від нашого протесту скорчиться московський хам. Тому щадім наше обурення, наш гнів і не витрачуймо їх намарно.

НЕРАЗ НАМ ЗДАЄТЬСЯ...

Нераз нам здається, що коли ми словами накляли ворога, або проклони вилили на папір та їх надрукували, чи може десь на прилюдному місці їх висказали, то від того вже ворог потерпів, а ми осягнули перемогу. Ні. Це тільки мана. Це шкідлива мана. Бо, пустивши ці проклони в порожнечу, ми тільки тим витратили цю чудову силу, якою можна би було довершувати справжні діла. Такі діла, які завдалиб ворогам справжні рани.

Багато в нашій суспільності є таких осіб, що саме так немічно, непілідно протестують. Вони навіть до нашої редакції пишуть нераз повні проклонів статті. Ми розуміємо їх лють. Їх лють вповні оправдана. Але вони забувають, що ті статті вони пишуть на те, щоб облекшити своє серце. Облекшивши його, вони ще тим не конче завдали ворогові шкоду. Навпаки, вони тільки визбулись тої чудової сили, якою моглиб робити реальну роботу, таку, що принеслаб дійсну користь українському народові й дійсну поразку ворогам.

ПРОТЕСТУЙМО.

Маючи це на увазі, ми повинні проти звірств наших окупантів якнайрішучіше протестувати. Але протестувати ми повинні на те, щоб у першій мірі самим сконсолідуватись. Коли багато людей зійдеться на протестаційне віче і всі вони мають у серці один і той сам біль, то це кожного члена зокрема наповняє вірою у власні сили. Це найголовніша причина всяких протестів. Другою причиною протестів є обзнайомлення чужинців з нашими кривдами. В той спосіб зискуєтся серед них приятелів, а компромітуєтся ворогів. Ці причини вистарчають, щоб ми при кожній нагоді підносили протести проти звірств жорстоких окупантів.

АЛЕ УВАЖНО!

Але ніколи ми не повинні влаштовувати протестів тільки на те, щоб облекшити наші власні серця й на тім закінчити. Бо колиб ми мали влаштовувати протести на те, щоб дати людям волю тільки словами поглумитись над ворогами і накивати їм пальцем у чоботі, то краще ми зробилиб, коли би протестів цілком не влаштовували. Бо це тільки деморалізує наших власних людей, марно витрачує цю моральну силу, якою є наш гнів. Ця сила, вистрілена в порожнечу, навіки пропадає, не завдавши ворогам найменшої шкоди. Навпаки, вороги саме цього хочуть. Вони хочуть того, щоб ми „визлостились" десь на протестаційнім вічу і з облекшеним серцем вернулись додому та зо смаком зїли обід.

ГОТУЙМО МОРАЛЬНУ АМУНІЦІЮ.

Протести ніколи не можуть бути перемогою. Протести є тільки моральною підготовою до властивого бою. Вони є приготуванням стратеґічних позицій. Властивий бій приходить щойно пізніше. Хто всю силу витратив на підготову, тому не стане її на властиву боротьбу.

Тому не витрачуймо нашого гніву надармо. Не облекшуймо наших серць лиш на пусті слова. Носім цей гнів у серці, замкнім щільно уста, щоб він не висмикнувся нам на непотрібні проклони. Обертаймо його на чини, на діла. На такі діла, які гострими стрілами вбивалисяб у нікчемне серце наших гнобителів і параліжувалиб їх захланні руки, що стискають нашу горлянку.

Готуймо моральну амуніцію, бо прийде день розплати!

ЛИСТУВАННЯ АДМІНІСТРАЦІЇ

„Нюйорчанин". — Як сказано в поданій Вами статті, розмову з одною фірмою мав один читач „Свободи". Не маємо причини в його слова сумніватися. Припускаємо, що розмова відбулася в Ню Йорку. Про неї подано до публичного відома з ніякої іншої причини, лише з тої, що справа має громадянське значіння.

Ви самі знаете, що й у Вашій околиці, де Ви не жилиб, є певно багато крамниць з винами й лікерами, та що в усіх них українці роблять закупна. Багато з тих крамниць оголошуються в ріжних ґазетах: американських, німецьких, московських, жидівських, польських і інших. Цими оголошеннями вони піддержують ці ґазети. Правда, користають з того ці купці, але й правдою є теж те, що з того користають і ґазети, а тимсамим і читачі. Як самі бачите, котра ґазета має багато оголошень, то може виходити на більше сторінках.

Фірма Christopher Wine and Liquor Store це одна з тих фірм, що вірить у те, що в Ню Йорку, а специяльно на долині міста, є багато українців. Вона знає, що до покупців-українців треба відкликатися не через польські ґазети, як це багато бизнесменів думають. Вона знає, що українців покупців можна дістати лише через українську ґазету. Тому вона оголошується в „Свободі". Всяка ґазета кличе своїх читачів купувати в бизнесах, що оголошуються в тій ґазеті. Робить це й наша ґазета. Самий факт, що ця фірма знає про українців і оголошується в українській ґазеті, показує, що вона заслугує на підпертя. Памятати на це треба не лише поодиноким читачам ґазети, але й товариствам, наприклад, при закупні напитків на пікніки.

Як уже було сказано в статті, українці, що купують у крамниці, котра оголошується в їх ґазеті, повинні теж при нагоді сказати купцеві, що вони приходять до його крамниці, бо читали його оголошення в українській ґазеті. Чи це має значіння для української справи, судіть самі.

ХТО ПОПИРАЄ БИЗНЕСИ, ЩО ОГОЛОШУЮТЬСЯ В „СВОБОДІ", ТОЙ ПОПИРАЄ „СВОБОДУ".

ЖЕРТВИ НА УКРАЇНСЬКУ УЧАСТЬ У СВІТОВІЙ ВИСТАВІ

На участь української іміґрації у Світовій Виставі в Ню Йорку в 1939 році зложили дальші жертви:

Товариство Дністер, від. 361 У. Н. С. в Ню Йорку, від членів	$56.73
Братство св. Михаїла, від. 168 Провидіння, Джерзі Сити, Н. Дж.	20.00
Товариство ім. Ів. Франка, від. 253 У. Н. С., Лудлов, Масс.	15.00
Парохія св. Ап. Петра й Павла, Лудлов, Масс.	15.00
Братство Сошествія св. Духа, від. 7 У. Н. С., МекАду, Па.	10.00
Товариство ім. Богдана Хмельницького, відділ 137 У. Н. С., В. Істон, Па.	10.00
Дмитро Капітула	1.00
Михайло Федорів мол.	50

Дальші жертви просимо слати на адресу:

P. O. Box 1014 Church Street Annex, New York, N. Y.

Чеки й грошеві перекази треба виписувати на імя:

Nicholas Muraszko, Treasurer.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

ДІТРОЙТ, МІШ.

Жалібні збори.

По отриманні сумної вітки про вбиття голови Проводу О. У. Н., полк. Е. Коновальця, 24-тий відділу ОДВУ в Дітройті передав цю сумну вістку через радіо і заразом зарядив у тій цілі на 29 травня ц. р. до Народнього Дому загальні збори всіх місцевих українських орґанізацій.

Предсідник місцевого відділу ОДВУ, В. Дідик, відкрив збори і завізвав усіх присутніх віддати честь Покійному повстанням з місць. Також у коротких словах він передав коротку діяльність полк. Е. Коновальця. Опісля рек. секретар від. ОДВУ, П. Ващук, прочитав телеґраму, одержану з головної управи ОДВУ, а також прочитав вістку в „Свободі", що викликало на присутніх величезне враження. Потім голова покликав до слова О. Луцейка, члена Стрілецької Громади, котрий, як Січовий Стрілець, добре знав пок. полк. Коновальця. Бесідник підносив заслуги Покійного в напрямку осягнення українського національного ідеалу, своєї власної держави.

Черговим промовцем був Д. Т. Білецький, котрий передав деякі події з часів визвольної війни, коли то він був у Січових Стрільцях під проводом полк. Е. Коновальця. Бесідник говорив, що кров полк. Коновальця кличе нас всіх до пімсти. Дальшим промовцем був Е. Драґінда, представник Союзу Гетьманців Державників. Бесідник також був колись під командою полк. Коновальця. Зін сказав, що відчуває великий жаль по втраті полковника і що день його траґічної смерти повинен бути для всіх українців святістю. Бесідник був так зворушений власними словами, що мусів промову перервати.

Наступним бесідником був І. Іванчук, предсідник Української Молоді. Він теж згадував про своє знайомство з полк. Коновальцем з 1929 року, коли то полковник був в Америці. Бесідник говорив, що в особі полк. Коновальця українці втратили одного з найвизначніших провідників. Большевики видно побачили, звідки грозить їм небезпека, і рішили в злочинно-підступний спосіб розправитися з націоналістами і їх провідниками. Продовжуючи промову, бесідник зазначив, що можливо дехто не погоджувався з націоналістичними поглядами, але на смерть полк. Коновальця не можна дивитися з партійного боку. Кров полк. Коновальця, пролита в Ротердамі, повинна нас усіх обєднати.

Черговою бесідницею була пані А. Шустакевич, предсідниця місцевого орґанізованого жіноцтва. В своїй промові вона зазначила, що кості тих українських героїв, які віддали своє життя за свій нарід, а які є розсіяні по ріжних частинах світу, будуть тими цеголками, на яких зростатиме українська держава. Далі промовляв інж. Запорожець від Союзу Гетьманців Державників. Він сказав, що вістка про смерть полк. Коновальця не тільки вразила націоналістів, котрі були під його проводом, але загально всіх українців. Це велика втрата для нас усіх. Але ми повинні не тільки сумувати по втраті нашого героя, а повинні і щось робити. Ми повинні скликати голови всіх наших організацій і влаштувати величавий протест. Щоб наші вороги побачили, що хоч серед нас у середині можуть бути партійні перепалки, то проти ворогів ми підемо всі разом. Закінчуючи промову, бесідник на руки предсідника В. Дідика зложив з приводу смерти полк. Е. Коновальця свій щирий жаль, і просив приняти від їхньої орґанізації, себто від Союзу Гетьманців Державників, велике співчуття.

Наступним промовцем був д-р А. Т. Кібзей, головний контрольор У. Н. Союзу. Він сказав, що нам не йде про те, якими шляхами наші провідники йдуть, але щоб усі прямували до одної ідеї. Вороги наші бачать, що українська справа йде горою, і це непокоїть їх, і вони стараються щось робити. Наперед вони вбили гол. отамана С. Петлюру, а тепер убили полк. Е. Коновальця. Але нехай вони памятають, що на місцях убитих повстануть сотки тисяч героїв, провідників, котрі попровадять нас до повної перемоги. Опісля бесідник візвав присутніх до збірки. Приявні зложили $57.53, котрі вислано через центральну управу ОДВУ на визвольну боротьбу.

Кінцевим бесідником був В. Нагайло, котрий переходив усі події в світовій війні. Він завзивав присутніх поступати з ворогами так, як вони з нами поступають. Ми повинні без ріжниці партій усі поєднатись. А коли обєднаємось, то дійсно діпнемо своєї цілі.

На кінці нарад ухвалено вислати до дружини Покійного і Його сина жалібну телеґраму. Ухвалено також іще раз у тій справі зійтися 2. червня ц. р., вечором, у Народнім Домі, де відбудуться дальші наради в тій справі.

За уряд: **В. Дідик,** предсідник; **П. Ващук,** рек. секретар.

—o—

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. ДЖ.

Протестаційне віче.

Коли до мого відома дійшли зо старого краю сумні вісті, які зрушили мене до глибини моєї душі і серця, тоді я постановив скликати збори всіх урядників місцевих українських орґанізацій на наради.

Слід зазначити, що наші українські громадяни інтересуються громадянськими справами, бо майже всі були приявні на нарадах. Я прочитав програму зборів та між іншим згадав про протестаційне віче, яке мало би бути звернене проти Польщі, що без найменшої причини своїм варварським поступованням деморалізує жіноче українське життя на наших рідних землях, що припинила видавання жіночих журналів „Жінка" й „Українка". Люди підхопили думку і вже не було іншого виходу, як тільки погодитися з волею всіх присутніх та влаштувати протестаційне віче. Віче має відбутися в неділю, 19. червня 1938, в 3-тій годині пополудні, в салі У. Н. Дому, 181 Фліт Стріт, Джерзі Сиги, Н. Дж.

Здається, що кожному відомо, яку велику працю сповнив Союз Українок, освідомляючи українське жіноцтво не тільки в старім краю, але й в Америці, Тому обовязком усього українського населення в Америці, без ріжниці на релігійні чи партійні погляди, стати лавою проти варварського зарядження польської влади щодо Союзу Українок і взагалі щодо інших українських орґанізацій. Не даруймо ворогам тих знущань над нашими рідними в старім краю! Станьмо всі як один за волю і долю та свобідне життя українського народу! Всі до діла!

За уряд Центр. Комітету:
К. Піддубчишин.

ШІКАГОВСЬКА ХРОНІКА

Подає **Степан Куропась.**

Ряди союзових ветеранів у нашому місті зменшилися зо смертю Івана Дацькова, довголітнього фінансового секретаря 106. вдділу У. Н. Союзу. Відійшов від нас працьовитий союзовець, що впродовж 32-літнього членства ставив усе У. Н. Союз на першому місці. Покійник був відомою постаттю серед шікаґовських українців, а любили його всі також задля його тихої, але веселої вдачі. Ще від вашинґтонської конвенції, на якій покійник був делеґатом, жалувався, що не має кріпкого здоровля, хоч краска обличчя і будова тіла на те не вказували. Та таки відійшов. Хай земля буде йому пером!

З нагоди 5-літнього ювилею 2-го відділу О. Д. В. У., що відбувся в неділю, 1. травня, в салі націоналістів, виголосив замітну промову п. Василь Лоняк, союзовець і бувший булавний ст. десятник У. Г. Армії. „Підчас розгрому української армії", говорив бесідник, „опинилася моя військова частина в таборі Йозефів у Чехословаччині. Пригадую собі як нині, що коли українська команда табору довідалася про памятний день 14. березня 1923 року, коли то признано східню Галичину Польщі, то зарядила збірку цілого табору. Потім військовим порядком відійшли ми на український цвинтар, де лежали померлі товариші зброї. Там серед піднесеного настрою, серед гробової тишини, присягли ми всі на могилах наших стрільців, що не узнаємо ніяких договорів, у яких нема нашого підпису. Присягли ми, повторяючи присягу за п. четарем Дольницьким, не зложити зброї, доки не здобудемо волі, за яку боролися заховані під нами мерці". Не була це ювилейна промова, бо було багато привітів і промов, що більше обговорювали діяльність товариства з нагоди його ювилею, але зробила вона велике враження на тутешніх українців, які в той час там не були, або може України й не бачили. Вона переконала присутніх, що український стрілець думає далі лише за визвольну боротьбу, і то без огляду на те, де він знаходиться.

Дай, Боже, здоровля корові! Оповідання під тим заголовком написав український письменник Тимко Бордуляк. Пили на здоровля корови й у нас в першорядному готелі „Конґрес" на середині міста в понеділок, 9. травня 1938 р. Ювилей 65-літнього існування уладжував „Худобячий клюб ґуернсі". До ювилейної салі привели 7-літню корову породи ґуернсі, яка то порода належить до т. зв. аристократичних рас рогатої худоби, положили на „спікерс тейбл" сіна, і коли корова на імя „Левіти" спокійно вечеряла, зібрані годівельники худоби пили в її честь і виголошували промови. З промов виходить, що корова „Левіти" випродукувала за минулий рік 9,142 фунтів молока, яке дало 527 фунтів масла. Очевидно, підчас ювилею з усіх боків фотоґрафували і ціле коровяче торжество.

Баль 252 відділу У. Н. Союзу відбувся в неділю, 8. травня. Хоч музика була добірна і баль добре розголошено, народу не було стільки, як можна було сподіватися. Видно, що безробіття береться добре і до шікаґовців, бо досі балі відділів У. Н. Союзу були дуже популярні і притягали все значну скількість людей. Треба вірити, що це зміниться на краще.

Вістка про вивласнення площі Сокола-Батька у Львові нашими окупантами потрясла і шікаґовськими українцями. Навіть ті, що досі не проявляли найменшої охоти жити зорґанізованим українським життям, заметушилися.

Протестуймо, збираймо підписи всіх громадян українського походження, висилаймо делеґацію до Вашинґтону! — радять одні. Другі знову є тої думки, що одно, друге і трете, хоч нічого й не поможе, потрібне. Але треба все робити холоднокровно і зорґанізовано. Почин, як звичайно, повинен вийти зо Сходу, вд нашого духового осередка.

Ще інші кажуть, що всю вину за останні події в Рідному Краю поносить старокраєвий провід, що вірив у нормалізацію. Радять протестувати проти власного проводу, що завів наш нарід над беріг пропасти. Кажуть телеграфічно загрозити УНДО, що наші інституції на рідних землях не дістануть більше допомоги з Америки, бо яка рація будувати доми, лічниці, банки, чи що інше, як одним почерком пера вивласнюється всенароднє добро. Одинацять-моргова площа Сокола-Батька є лише першим початком до дальших подібних польських актів.

Ось такі є шікаґовсько-українські настрої з приводу останніх подій.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ПЕРТ. АМБОЙ, Н. ДЖ. Піврічний мітінґ Братства св. Василія, від. 168., відбудеться в неділю, 5. червня, в годині 3. пополудні, в гали У. Н. Дому, на Стейт Стріт. Повинністю кожного члена прибути на цей мітінґ, бо буде справоздання відділових урядників за 6 місяців. Контрольна комісія дасть звіт з цілого діловодства за 6 місяців. Секретар роздасть решту дивіденд, котрі належаться членом. Притім пригадується вам всім не забувати, що секретар читав вам на минулім мітінґу в справі організування членів і дітей до У. Н. Союзу і яку користь кожний має за зорґанізованого члена. Тож просимо приводіть ще тих своїх приятелів на піврічний мітінґ, а ми їх радо впишемо до організації У. Н. Союзу. — Григорій Дячишин, пр.; Григорій Бабин, кас.; Пилип Моник, секр.

— Ти маєш дуже роботящу жінку.

— Це правда, бо часом, хоч і опівночі прийду додому, то вона ще з мітлою в руках мене чекає...

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВІ

НЮАРК, Н. ДЖ.

Справлення помилки.

У дописі про концерт Марії Сокіл і А. Рудницького у „Свободі", ч. 114, пропущено чотирьох жертводавців: В. Кєстів $5; Д. Баніт $5; С. Карпа $2; Максимців $1.

---o---

НЮ ГЕЙВЕН, КОНН.

З віча на визвольну боротьбу.

Касовий звіт з Протестаційного Віча, влаштованого Стейтовою Орґанізацією стейту Конетикот 22. травня 1938 р. в Ню Гейвен.

У. Ч. Х., Гартфорд, Конн., $5; по $1: о. А. Бек, О. Мерещак, А. Маланчук, В. Вавро, Т. Захаревич, Г. Патинюк, В. Калина, Й. Бурбела, І. Радзіх, К. Яросевич, М. Савяк. Д. Чернявський, Л. Бих, П. Салабай, Дмитерко, П. Смик, К. Марущак, І. Прухницький, Хомета, Н. Войціховський; А. Гвоздевич 50 ц.: дрібними $7.58. Разом $33.08. Гроші призначено на визвольну боротьбу.

М-шович.

---o---

БАБИЛОН, Н. Й.

На Українську Лічницю у Львові.

На хрестинах у місцевого пароха, о. В. Федини, котрий хрестив свою маленьку донечку, при гарній забаві гості не забули і про Рідний Край та зложили $10 на Українську Лічницю у Львові. Збіркою занялися М. Левик і Марія Мазур. Зложили жертву: о. В. Федина, Д. Мазур, М. Левик, О. Халявка, С. Ратушний, П. Чорномаз, Т. Дзега, П. Пахольчак, П. Джуз. П. Рудий, А. Гловацький, П. Сірко, Петровська, Кужда, Гінеда, Фаренда, Осарчук, Качановський. Гроші переслано через Обеднання.

Марія Мазур.

---o---

ЕМБРИДЖ, ПА.

На Рідну Школу.

На своїх місячних зборах члени 36 від. ОДВУ в Ембридж, Па., ухвалили вислати $5 на Рідну Школу. Гроші вислано через Обеднання.

Михайло Скрабут.

---o---

НЮ ЙОРК, Н. Й.

На Рідну Школу.

Дня 13. березня ц. р. відіграно в салі укр. прав. громади в Ню Йорку народню драму „Ой, не ходи Грицю та на вечерниці". Чистий прихід з тої вистави, в сумі $155, призначено на читальню „Просвіти" й українську школу в селі Жуличі, пов. Золочів. Ту суму в своїм часі перешлеться у призначене місце. З того пять долярів переслано через Обеднання на Рідну Школу.

Антін Баран, Анна Біла.

---o---

ВІМІМЕНТИК, КОНН.

На народні цілі.

Дня 1. травня ц. р. українська прав. церква влаштувала спільне свячене, на якім не забула про Рідний Край. Після промов о. В. Загоруйка, Н. Карого та предсідника громади, С. Пелехача, переведено збірку, котра принесла $10. Ці гроші вислано через Обеднання з призначенням $5 на визвольну боротьбу і $5 на інвалідів.

А. Савка.

---o---

ПЕРТ АМБОЙ, Н. ДЖ.

На політичних вязнів і Рідну Школу.

Українська кат. громада в Перт Амбою переслала через Обеднання $12.45 на політичних вязнів. Ці гроші зібрано в часі панахиди за бл. п. Ольгу Басарабову. Також переслала $32.08 на Рідну Школу, яка то сума лишилася як чистий дохід з концерту в честь Шевченка. Жертвували: Жіноча Громада $5, Павло Гаврилів $5; о. І. Шуховський $2; по $1: Стефа Шуховська, Ірина Шуховська, Іванна Шуховська, Т. Гаврилів, Н. Фенчинський, П. Макар, Т. Гавриш, П. Прус, Ю. Грабар, д-р Л. Цегельський, П. Пеленський, І. Ваверчак, Д. Вовк; по 50 ц.: М. Чумир, С. Мисак, Н. Колодій, Ф. Щуцький, Т. Патуля, М. Шляхетка, В. Попаца, Катерина Мельникевич; решта дрібними.

---o---

ДІТРОЙТ, МІШ.

На „Порадню Матерей".

Відділ Союзу Українок ч. 23 в Дітройті переслав через Обеднання $10 на „Порадню Матерей" у Львові.

Марія Слупецька.

Болюча пустка.

Діма розмовляв з одним багатим і впливовим достойником про свої твори. Достойник став критикувати один з останніх творів Діма.

— Знаєте пане, що ця фраза... „болюча пустка, викликана хвилиною болю" мені не подобається. Як може пустка боліти? Таж це безглуздя!

Діма подивився на гострого критика:

— А у вас, пане, ніколи не боліла голова?!

Позичені книжки.

Гриць визичив від Михася багато книжок і не спішився віддавати. Коли Михасеві не стало терпеливости довше ждати, взяв поличку, що на ній тримав книжки, пішов до Гриця і каже:

— В мене ця поличка дурно стоїть. Возьми її собі, бо мабуть не маєш де моїх книжок тримати...

ТАРЗАН ПІД ВОГНЕМ.

(9)

Тарзан був досить здивований, побачивши насторожених вояків. Всі вони втупили свої очі в Тарзана й видно було, що не мають мирних намірів. Капітан Д'Альберт підійшов до нього і гостро заговорив: „На вас є донос, що ви є аґітатором і підбурюєте тубильців проти влади. Я вам приказую чимскорше з цих околиць забратися".

Тарзан відразу вгадав, що донос на нього мусів зробити мстивий араб. Але йому в цю хвилю не хотілося робити ніяких виправдувань. Бо всякі виправдування звичайно далиб причину до тяганини по ріжних бюрах; треба булоб складати всякі протоколи і т. п. Тому він рішив мовчки відійти. Та в цюж хвилю зявилися два його товариші, Дик і Док.

Вони відразу стягнули увагу Д'Альберта і він почав у своїй голові снувати ріжні підозріння. Хто можуть бути ті хлопці? Чому вони на взір цього третього убрані напів дико? А може це ціла якась тайна організація? А може він схопив тих двох хлопців і тепер залякав їх до тої міри, що вони бояться про це признатись владі?

Такі підозріння снував у своїй голові капітан, який ціле своє життя гонився за всякими проступниками і злочинцями та через те в усякому підозрілому чоловіці скорше знаходив відемні сторони, ніж додатні. Покрутивши свій вус, він рішив провірити цю справу. Звертаючись до Тарзана, він коротко крикнув: „Ви під арештом".